

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-542481-VII/8.2/06

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 19.10.2006 r.

Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny
WARSZAWA

Szanowny Panie Ministrze

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływa duża liczba wniosków skierowanych przez osoby tymczasowo aresztowane i ich rodziny w sprawie nieuzasadnionej odmowy udzielenia tymczasowo aresztowanemu zgody na widzenie przez organ, do którego dyspozycji pozostaje. Z analizy tych wniosków i dokonanych w związku z nimi ustaleń wynika, iż niejednokrotnie podjęte przez Rzecznika interwencje przyniosły skutek w postaci udzielonego widzenia.

W takich przypadkach okazuje się, że organ dysponujący, którym jest sędzia lub prokurator, nie znajduje uzasadnienia dla odmowy udzielenia widzenia albo przy podejmowaniu decyzji odmownej nie bierze pod uwagę, iż zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania karnego można osiągnąć poprzez udzielenie widzenia pod nadzorem funkcjonariusza Służby Więziennej w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt tymczasowo aresztowanego z osobą odwiedzającą. Niektóre organy dysponujące przyjęły nawet jako stałą praktykę udzielania zezwoleń na widzenie dopiero po upływie określonego czasu (np. 30 dni) od zastosowania tymczasowego aresztowania.

W opisanych sytuacjach mamy do czynienia z ignorowaniem prawa osób tymczasowo aresztowanych do utrzymywania więzi z rodziną i innymi osobami bliskimi, co wydaje się istotne w polskich realiach, kiedy okresy tymczasowego aresztowania są długotrwałe, nieraz kilkuletnie.

W mojej ocenie respektowaniu tego prawa nie sprzyja wadliwa konstrukcja art. 217 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego (Kkw), który przewiduje, że tymczasowo aresztowany może uzyskać widzenie po wydaniu zgody przez organ, do

którego dyspozycji pozostaje. Przepis ten nie określa natomiast, jakimi przesłankami powinien kierować się organ odmawiając wydania zgody na widzenie. Ustawodawca pozostawił w związku z tym organowi całkowitą swobodę w decydowaniu o tym czy wyrazić taką zgodę. Wyrażenie zgody (odmowa) ma zatem charakter całkowicie dowolny. W moim przekonaniu taka konstrukcja jest niezgodna z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Narusza bowiem konstytucyjne prawo do ochrony życia prywatnego i rodzinnego, pozwalając organowi dysponującemu w sposób całkowicie dyskrejonalny decydować o kontaktach z najbliższymi członkami rodziny.

Konstytucyjne prawo do ochrony życia prywatnego i rodzinnego może oczywiście podlegać ograniczeniu. Jednakże wszelkie ograniczenia w tym zakresie są limitowane treścią art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Przewiduje on m.in., że ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane „tylko w ustawie”. W wyroku z dnia 12 stycznia 2000 r. (sygn. akt P 11/98, OTK z 2000 r. Nr 1, poz. 3) Trybunał Konstytucyjny uznał, że „(...) uzależnienie dopuszczalności ograniczeń praw i wolności od ich ustanowienia „tylko w ustawie” jest czymś więcej niż tylko przypomnieniem ogólnej zasady wyłączności ustawy dla normowania sytuacji jednostki (...). Skoro ograniczenia mogą być ustanawiane „tylko w ustawie”, to kryje się w tym nakaz kompletności unormowania ustawowego, które musi samodzielnie określać wszystkie podstawowe elementy ograniczenia danego prawa i wolności, tak aby już na podstawie lektury przepisów ustawy można było wyznaczyć kompletny zarys (kontur) tego ograniczenia. Niedopuszczalne jest natomiast przyjmowanie w ustawie uregulowań blankietowych, pozostawiających organom władzy wykonawczej czy organom samorządu lokalnego swobodę normowania ostatecznego kształtu owych ograniczeń, a w szczególności wyznaczania zakresu tych ograniczeń”.

Odnosząc przedstawione uwagi do art. 217 § 1 Kkw stwierdzić trzeba, że jego treść nie odpowiada standardom konstytucyjnym. Ustawodawca poprzestał bowiem wyłącznie na wskazaniu w ustawie organu, który decyduje o zgodzie na widzenie tymczasowo aresztowanego z rodziną. Nie określił natomiast, w jakim przypadku organ ten może odmówić wyrażenia zgody na bezpośredni kontakt tymczasowo aresztowanego z członkami rodziny. Oznacza to, że rzeczywisty kształt konstytucyjnego prawa do ochrony życia prywatnego i rodzinnego został wyznaczony nie przez ustawodawcę, lecz przez organ, do którego dyspozycji pozostaje tymczasowo aresztowany.

Treść art. 217 § 1 Kkw stoi również w sprzeczności z zaleceniami zawartymi w Europejskich Regułach Więziennych (Rekomendacja Rec (2006) 2 Komitetu Ministrów przyjęta 11 stycznia 2006 r.). Zgodnie bowiem z regułą 99 Rekomendacji,

więźniowie śledczy mogą przyjmować wizyty rodziny i przyjaciół w ten sam sposób co skazani, o ile nie zostanie nałożony specjalny zakaz na określony okres czasu przez władzę sądowniczą w konkretnym przypadku.

Znamienne jest, iż na naruszenie tej reguły przez organy prowadzące postępowanie karne wskazali Rzecznikowi Praw Obywatelskich uczestnicy odbywających się we wrześniu 2006 r. w Warszawie międzynarodowych warsztatów w zakresie zapobiegania torturom i nieludzkiemu traktowaniu, którzy wizytowali dwie warszawskie jednostki penitencjarne.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art.16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147) zwracam się do Pana Ministra z prośbą o spowodowanie podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu takiej zmiany art. 217 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego, która doprowadzi do zgodności tego przepisu z art. 47 Konstytucji RP.

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

/-/ Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich